דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא מי שמעת להו מיתיבי הרי הוא עלי הרי זה [עלי] אסור מפני שהוא יד לקרבן טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל לא אמר עלי לא תיובתא דאביי אמר לך אביי טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל אמר הרי הוא ולא אמר עלי הרי הוא דהפקר הרי הוא דצדקה קאמר והא מפני שהוא יד לקרבן קתני אלא אימא טעמא דאמר עלי הוא אסור וחבירו מותר אבל אמר הרי הוא שניהן אסורין דדלמא הרי הוא הקדש קאמר מיתיבי [6] אהרי זו חטאת הרי זו אשם אע"פ שהוא חייב חטאת ואשם לא אמר כלום הרי זו [7]חטאתי הרי זו אשמי [8]אם היה מחויב דבריו קיימין תיובתא דאביי אמר לך אביי הא מני ר' יהודה היא והא אביי הוא דאמר אנא דאמרי אפילו לרבי יהודה הדר ביה אלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא בעינן ידים מוכיחות בעי

מסורת הש"ס

(ו) תוספתא דתמורה פ"ג, ב) [כתוספתא איתא לתעלתי הכי זו לאשמי ועי' בתוספות דמולין מח: ד"ה וכלו), ג) [שייך עוד לדף ה:], ד) כס"י איתא ולגלא כרבא והייטו דלא כשניה דרבא דלעיל,

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה והא מפני וכו' ולא מלית אמרת הוא משמע לגדקה או להפקר הס"ד: (ב) ד"ה דבריו קיימין והוא: (ג) ד"ה אלא [ליתא] רבא וכו' כדמתרץ לעיל אלא כר' יהודה:

גליון הש"ם

גמ' אם היה מחויב דבריו קיימין. עי' חולין מא ע"ב תד"ה והא לא:

פירוש הרא"ש

הרי הוא עלי כו'. כגון שהיה ככר מונח לפניו ואמר נאמר מן הנשנות: **מפני שהוא** יד לקרבן. פי' למתפים בקרבן: **דדלמא הרי הוא דהפקר קאמר.** ואפי' יד גרידא לא הוי: **והא מפני שהוא** יד לקרבן קתני. ועל כרחיך אחרי הוא ואחרי זה קלי דעלי לא הוי יד אלא גורם להרי הוא שיהא להיות יד וכיון דקלי אחרי הוא ואחרי זה משמע דפשיעא ליה דיד לקרבן הוי וליכא לספוקי במידי אחריינא דהמקדיש קרבן או הרי זה לקרבן או הרי הוא הלכך המתפים בנשון זה דעתו נמי לקרבן ואפ"ה קתני עלי אלמא טעמא דקאמר עלי דאיכא הוכחה אבל גלא הוכחה לא הוי יד אע"ג דדעתיה אקרבן וליכא לספוקי במידי אחריני: **אלא אימא טעמא דאמר עלי.** דבגלא עלי נמי הוי יד אלא עלי הוא דמוכח דלאחכוו מותר אבל אמר הרי הוא דלמא הרי הוא הקדש קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי הכי הוא דהפקר קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי בכבר דלא חזי לקרבן: **הרי זו אשם לא אמר כלום.** שאין אדם מתנדב אשם ומידי בשפיכא אשם ולאו דאיכא אשם אמם בגידל ונידב הוא דתנן בשלהי כריתות פרק המביא ר"מ אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום והוא נקרא אשם חטיאים ותנן בפ"ב דמולין (דף מח:) הבוחט לשם אשם ולאו שחיטתו כשר דלאו גידל ונידב הוא לשם אשם תלוי שחיטתו פסולה ופירוקו לשם אשם אמם תלוי וריבא להתם דוקא ופיפא לא דוקא ולאו דוקא הכי קשיא דיוקא דריבא דתפיפא: **אע"פ שהוא** מחויב **חטאת לא אמר כלום.** ולא תלינן דלשם חטאתו קאמר כיון דלא אמר לשם חטאתי אלמא בעיא ידיים מוכיחות: **אלא ליימא רבא דאמר כרבי יהודה.** לכיון דהעמדנו אביי דלא כתנאי ומזכר בו נימא נמי דרבא כתנאי דמדרבי יהודה לא אמר גבי גט דוקא רבנן נמי לאו דוקא: ומשני אע"ג דלרבי יהודה לאו דוקא גבי גט לרבנן דוקא ולא מזכר בו רבא:

א) תוספתא דתמורה פ"ג, **ב)** [כתוספתא איתא לתעלתי הכי זו לאשמי ועי' בתוספות דמולין מח: ד"ה והא), **ג)** [שייך עוד לדף ה:], **ד)** כס"י איתא ולגלא כרבא והייטו דלא כשניה דרבא דלעיל,

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה דבריו קיימין הוא דאמר מעמאתי וכו' הוא אומר עלי ואמר עלי דבריו קיימין. נ"ב עי' שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' כ"ו נשאל על זה שהוא נגד המשנה דמגלה פ"א ובשקלים ומולין ה ע"ב דאין מעמאת נידר ונידב:

תוספות

דטעמא דשמואל משום יד נאמר ולאי דשאני אוכל הוי מוכיח שפיר בלא מודרני כדפרישית ל"כ דיים מוכיחות אע"פ מוכיחות בהפקאה אף יזות מוכיחות בהפקאה: ע"כ לא קאמרי רבנן דלא בעינן מוכיחות **אלא** גבי **אשת חבירו אבל בעלמא** מי שמעת להו. תימה לר"י תיקשי ליה בריישא דלעיל מודרני ממך אסור אלמא דהויין ידים וקשה לאביי מתני' דאמר שאני אוכל לך אכל בלא לך מותר וי"ל דלא ס"ל לאביי כשמואל אבל י"ל דלך לאו דוקא או שמא למפקא ניחא דאביי כרבנן ורבא כרבי יהודה אבל קשה דבפ"ב דמזיר (דף סב.) קאמר איפכא דאביי אית ליה דהויין ידים וי"ל דהני שיטות הפוכות שבתלמוד והסיא דהתם כאיכא דאמרי אבל גילכא דהכא כר' יהודה דמוכח התם [עיין תוס' מזיר שם ד"ה אינם]: הרי הוא עלי הרי זה עלי אסור. פי' ככר מונח לפניו אמר הרי עלי אסור מפני שהוא יד לקרבן ואסר עליו הככר לקרבן שכך מתנדב אדם ואומר הרי עלי שעמא דאמר הרי עלי אסור אבל לא אמר עלי לא וקשה לאביי: **אמר** לך. כלומר לכך אי לא אמר עלי לא הוי בכלל הרי הוא הפקר

בא א מי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' מ סמג עשין קפו:

א) [עלי] אסור מפני שהוא יד לקרבן. דמשמע דעלי הוי יד מעלית אסור אבל אי לא אמר עלי יד מיהא הוי וקשה לאביי דאמר כו': **אלא אימא טעמא דאמר** עלי הוא דאסור חבירו חבירו מותר. דאי אמר הרי הוא אסור לכ"ע ולאו דווקא שניהם אסורין כל אחד לדידיה לחודיה דהרי הוא עיקר הקדש קאמר: **והא מפני שהוא יד לקרבן.** כלומר אינו אלא יד בעלמא ואינו עיקר הקדש ואינו אסור אלא לזה ולא לכ"ע: **הרי זו חטאת הרי זו אשם.** בהמה מוקן עובדת לפניו אמר הרי זו חטאת לא אמר כלום משום דאין בהמה נדבה ולכך כי אמר חטאת ולא אמר חטאתי לא אמר ולא כלום דמשמע שמתנדב חטאת אלכך מוקן הוי ואף על גב דאמרינן לקמן ככר לפניו ואמר הרי זה קרבן אסור יש לומר דהתם משום דיוקא דאי אפשר לכבר לאיתו קרבן ומתכוין לומר לקרבן אבל הכא הוא סבור שיכול להתפיס חטאת

ומש"ה אמרי' מה מזירות בהפלאה דהיינו הך הפלאה דקאמרי' אף ידות מזירות בהפלאה ולאו מהך הפלא' גופה קאמרי' דאי הכי קרא ל"ל וכי מיסק אדעתין דעדיפי ידות מזירות מזירות גופיה אלא הפלאה אחריתי קאמרי' דשייכא בידות והיינו שיהו הידות מופלאים ומפורשים.

ומיהו לרבנן דפליגי התם עליה דר' טרפון ואמרי דבמזירות לא בעיא הפלאה ליכא הקישא אלא הפלאה גופא דכתיבא במזירות לידות בלאוד אתיא דבעי הפלאה וכי מקיש משום רבי טרפון נקט ליה דאע"ג דלדידיה הפלאה בידות לא כתיבא אתיא מהקישא: **ג)ורבא אמר לך כו' ע"כ לא קאמרי רבנן לא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש את אשתו חבירו.** הרשב"א ז"ל שבא לשון זה ואמר דלא דייק דרבא לא קאמר דלא ליבעו רבנן ידים מוכיחות אלא דקסברי דהכך ידים בגט מוכיחות מאשום דאין אדם מגרש אשת חבירו. ולי אתי שפיר דודאי הידים בעצמן אינן מוכיחות לפי שהלשון אינו מוכיח שיהא הוא מגרשה אלא שהענין מוכיח מצד עצמו שהוא מגרשה משום דאין אדם מגרש אשת חבירו ולפיכך אע"פ שהלשון אינו מוכיח מהני ואין לשנות הספרים. ומדלמרינן הכא טעמא דאין אדם מגרש אשת חבירו משמע דפלוגתא דר"י ורבנן במינאי הוא דר' יהודה בעי מינאי ורבנן לא בעו וקשיא דבפ' המגרש (גיטין פה:) משמע דפלוגתייהו אי בעי ודין או לא דרבי יהודה בעי ודין ואי לא אמרינן דבדבורא מגרש לה ורבנן לא חייש להכי ולאו קשיא היא שאתי סוגיות הללו כל אחת מגלה על חברתה דבתרתי פליגי והכא מפרשינן טעמא דפלוגתייהו במינאי והתם מפרשינן טעמא דפלוגתייהו בודין. ואיכא מ"ד דכיון דפליגי רבנן עליה דר' יהודה במינאי קי"ל כרבנן דלא בעיא מינאי דיחיד ורבים הלכה כרבים ואע"ג דקי"ל כרבא ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים הא אמרינן בסוגיין דאפילו לרבא בגט לא בעיא ידים מוכיחות ואיהו הוא דאמר אפילו לרבנן הלכך מינאי לא בעיא ודין בעיא דהא בפרק המגרש איבעי לן מי בעי' ודין או לא ולא מיפשיטא וכיון דלרבנן דגמ' מספקא להו אית לן למנקט לחומרא דאפשר דמסתבר טעמייה דר"י בודין ממאי דמסתבר במינאי. ואיכא מ"ד דכיון דבודין חייש לדר"י אלמא מספקא לן דלמא מאי דלא בעו רבנן ודין משום דסבירא להו ידים שאין מוכיחות הויין ידים אלא אימא טעמא דאמר עלי. דבגלא עלי נמי הוי יד אלא עלי הוא דמוכח דלאחכוו מותר אבל אמר הרי הוא דלמא הרי הוא הקדש קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי הכי הוא דהפקר קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי בכבר דלא חזי לקרבן: הרי זו **אשם לא אמר כלום.** שאין אדם מתנדב אשם ומידי בשפיכא אשם ולאו דאיכא אשם אמם בגידל ונידב הוא דתנן בשלהי כריתות פרק המביא ר"מ אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום והוא נקרא אשם חטיאים ותנן בפ"ב דמולין (דף מח:) הבוחט לשם אשם ולאו שחיטתו כשר דלאו גידל ונידב הוא לשם אשם תלוי שחיטתו פסולה ופירוקו לשם אשם אמם תלוי וריבא להתם דוקא ופיפא לא דוקא ולאו דוקא הכי קשיא דיוקא דריבא דתפיפא: **אע"פ שהוא** מחויב **חטאת לא אמר כלום.** ולא תלינן דלשם חטאתו קאמר כיון דלא אמר לשם חטאתי אלמא בעיא ידים מוכיחות: **אלא ליימא רבא דאמר כרבי יהודה.** לכיון דהעמדנו אביי דלא כתנאי ומזכר בו נימא נמי דרבא כתנאי דמדרבי יהודה לא אמר גבי גט דוקא רבנן נמי לאו דוקא: ומשני אע"ג דלרבי יהודה לאו דוקא גבי גט לרבנן דוקא ולא מזכר בו רבא:

ומש"ה אמרי' מה מזירות בהפלאה דהיינו הך הפלאה דקאמרי' אף ידות מזירות בהפלאה ולאו מהך הפלא' גופה קאמרי' דאי הכי קרא ל"ל וכי מיסק אדעתין דעדיפי ידות מזירות מזירות גופיה אלא הפלאה אחריתי קאמרי' דשייכא בידות והיינו שיהו הידות מופלאים ומפורשים.

ומיהו לרבנן דפליגי התם עליה דר' טרפון ואמרי דבמזירות לא בעיא הפלאה ליכא הקישא אלא הפלאה גופא דכתיבא במזירות לידות בלאוד אתיא דבעי הפלאה וכי מקיש משום רבי טרפון נקט ליה דאע"ג דלדידיה הפלאה בידות לא כתיבא אתיא מהקישא: **ג)ורבא אמר לך כו' ע"כ לא קאמרי רבנן לא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש את אשתו חבירו.** הרשב"א ז"ל שבא לשון זה ואמר דלא דייק דרבא לא קאמר דלא ליבעו רבנן ידים מוכיחות אלא דקסברי דהכך ידים בגט מוכיחות מאשום דאין אדם מגרש אשת חבירו. ולי אתי שפיר דודאי הידים בעצמן אינן מוכיחות לפי שהלשון אינו מוכיח שיהא הוא מגרשה אלא שהענין מוכיח מצד עצמו שהוא מגרשה משום דאין אדם מגרש אשת חבירו ולפיכך אע"פ שהלשון אינו מוכיח מהני ואין לשנות הספרים. ומדלמרינן הכא טעמא דאין אדם מגרש אשת חבירו משמע דפלוגתא דר"י ורבנן במינאי הוא דר' יהודה בעי מינאי ורבנן לא בעו וקשיא דבפ' המגרש (גיטין פה:) משמע דפלוגתייהו אי בעי ודין או לא דרבי יהודה בעי ודין ואי לא אמרינן דבדבורא מגרש לה ורבנן לא חייש להכי ולאו קשיא היא שאתי סוגיות הללו כל אחת מגלה על חברתה דבתרתי פליגי והכא מפרשינן טעמא דפלוגתייהו במינאי והתם מפרשינן טעמא דפלוגתייהו בודין. ואיכא מ"ד דכיון דפליגי רבנן עליה דר' יהודה במינאי קי"ל כרבנן דלא בעיא מינאי דיחיד ורבים הלכה כרבים ואע"ג דקי"ל כרבא ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים הא אמרינן בסוגיין דאפילו לרבא בגט לא בעיא ידים מוכיחות ואיהו הוא דאמר אפילו לרבנן הלכך מינאי לא בעיא ודין בעיא דהא בפרק המגרש איבעי לן מי בעי' ודין או לא ולא מיפשיטא וכיון דלרבנן דגמ' מספקא להו אית לן למנקט לחומרא דאפשר דמסתבר טעמייה דר"י בודין ממאי דמסתבר במינאי. ואיכא מ"ד דכיון דבודין חייש לדר"י אלמא מספקא לן דלמא מאי דלא בעו רבנן ודין משום דסבירא להו ידים שאין מוכיחות הויין ידים אלא אימא טעמא דאמר עלי. דבגלא עלי נמי הוי יד אלא עלי הוא דמוכח דלאחכוו מותר אבל אמר הרי הוא דלמא הרי הוא הקדש קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי הכי הוא דהפקר קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי בכבר דלא חזי לקרבן: הרי זו **אשם לא אמר כלום.** שאין אדם מתנדב אשם ומידי בשפיכא אשם ולאו דאיכא אשם אמם בגידל ונידב הוא דתנן בשלהי כריתות פרק המביא ר"מ אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום והוא נקרא אשם חטיאים ותנן בפ"ב דמולין (דף מח:) הבוחט לשם אשם ולאו שחיטתו כשר דלאו גידל ונידב הוא לשם אשם תלוי שחיטתו פסולה ופירוקו לשם אשם אמם תלוי וריבא להתם דוקא ופיפא לא דוקא ולאו דוקא הכי קשיא דיוקא דריבא דתפיפא: **אע"פ שהוא** מחויב **חטאת לא אמר כלום.** ולא תלינן דלשם חטאתו קאמר כיון דלא אמר לשם חטאתי אלמא בעיא ידים מוכיחות: **אלא ליימא רבא דאמר כרבי יהודה.** לכיון דהעמדנו אביי דלא כתנאי ומזכר בו נימא נמי דרבא כתנאי דמדרבי יהודה לא אמר גבי גט דוקא רבנן נמי לאו דוקא: ומשני אע"ג דלרבי יהודה לאו דוקא גבי גט לרבנן דוקא ולא מזכר בו רבא:

דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא מי שמעת להו מיתיבי הרי הוא עלי הרי זה [עלי] אסור מפני שהוא יד לקרבן טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל לא אמר עלי לא תיובתא דאביי אמר לך אביי טעמא דאמר עלי הוא דאסור אבל אמר הרי הוא ולא אמר עלי הרי הוא דהפקר הרי הוא דצדקה קאמר והא מפני שהוא יד לקרבן קתני אלא אימא טעמא דאמר עלי הוא אסור וחבירו מותר אבל אמר הרי הוא שניהן אסורין דדלמא הרי הוא הקדש קאמר מיתיבי [6] אהרי זו חטאת הרי זו אשם אע"פ שהוא חייב חטאת ואשם לא אמר כלום הרי זו [7]חטאתי הרי זו אשמי [8]אם היה מחויב דבריו קיימין תיובתא דאביי אמר לך אביי הא מני ר' יהודה היא והא אביי הוא דאמר אנא דאמרי אפילו לרבי יהודה הדר ביה אלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש את אשת חבירו אבל בעלמא בעינן ידים מוכיחות בעי

ומש"ה אמרי' מה מזירות בהפלאה דהיינו הך הפלאה דקאמרי' אף ידות מזירות בהפלאה ולאו מהך הפלא' גופה קאמרי' דאי הכי קרא ל"ל וכי מיסק אדעתין דעדיפי ידות מזירות מזירות גופיה אלא הפלאה אחריתי קאמרי' דשייכא בידות והיינו שיהו הידות מופלאים ומפורשים.

ומיהו לרבנן דפליגי התם עליה דר' טרפון ואמרי דבמזירות לא בעיא הפלאה ליכא הקישא אלא הפלאה גופא דכתיבא במזירות לידות בלאוד אתיא דבעי הפלאה וכי מקיש משום רבי טרפון נקט ליה דאע"ג דלדידיה הפלאה בידות לא כתיבא אתיא מהקישא: **ג)ורבא אמר לך כו' ע"כ לא קאמרי רבנן לא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט דאין אדם מגרש את אשתו חבירו.** הרשב"א ז"ל שבא לשון זה ואמר דלא דייק דרבא לא קאמר דלא ליבעו רבנן ידים מוכיחות אלא דקסברי דהכך ידים בגט מוכיחות מאשום דאין אדם מגרש אשת חבירו. ולי אתי שפיר דודאי הידים בעצמן אינן מוכיחות לפי שהלשון אינו מוכיח שיהא הוא מגרשה אלא שהענין מוכיח מצד עצמו שהוא מגרשה משום דאין אדם מגרש אשת חבירו ולפיכך אע"פ שהלשון אינו מוכיח מהני ואין לשנות הספרים. ומדלמרינן הכא טעמא דאין אדם מגרש אשת חבירו משמע דפלוגתא דר"י ורבנן במינאי הוא דר' יהודה בעי מינאי ורבנן לא בעו וקשיא דבפ' המגרש (גיטין פה:) משמע דפלוגתייהו אי בעי ודין או לא דרבי יהודה בעי ודין ואי לא אמרינן דבדבורא מגרש לה ורבנן לא חייש להכי ולאו קשיא היא שאתי סוגיות הללו כל אחת מגלה על חברתה דבתרתי פליגי והכא מפרשינן טעמא דפלוגתייהו במינאי והתם מפרשינן טעמא דפלוגתייהו בודין. ואיכא מ"ד דכיון דפליגי רבנן עליה דר' יהודה במינאי קי"ל כרבנן דלא בעיא מינאי דיחיד ורבים הלכה כרבים ואע"ג דקי"ל כרבא ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים הא אמרינן בסוגיין דאפילו לרבא בגט לא בעיא ידים מוכיחות ואיהו הוא דאמר אפילו לרבנן הלכך מינאי לא בעיא ודין בעיא דהא בפרק המגרש איבעי לן מי בעי' ודין או לא ולא מיפשיטא וכיון דלרבנן דגמ' מספקא להו אית לן למנקט לחומרא דאפשר דמסתבר טעמייה דר"י בודין ממאי דמסתבר במינאי. ואיכא מ"ד דכיון דבודין חייש לדר"י אלמא מספקא לן דלמא מאי דלא בעו רבנן ודין משום דסבירא להו ידים שאין מוכיחות הויין ידים אלא אימא טעמא דאמר עלי. דבגלא עלי נמי הוי יד אלא עלי הוא דמוכח דלאחכוו מותר אבל אמר הרי הוא דלמא הרי הוא הקדש קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי הכי הוא דהפקר קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי בכבר דלא חזי לקרבן: הרי זו **אשם לא אמר כלום.** שאין אדם מתנדב אשם ומידי בשפיכא אשם ולאו דאיכא אשם אמם בגידל ונידב הוא דתנן בשלהי כריתות פרק המביא ר"מ אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום והוא נקרא אשם חטיאים ותנן בפ"ב דמולין (דף מח:) הבוחט לשם אשם ולאו שחיטתו כשר דלאו גידל ונידב הוא לשם אשם תלוי שחיטתו פסולה ופירוקו לשם אשם אמם תלוי וריבא להתם דוקא ופיפא לא דוקא ולאו דוקא הכי קשיא דיוקא דריבא דתפיפא: **אע"פ שהוא** מחויב **חטאת לא אמר כלום.** ולא תלינן דלשם חטאתו קאמר כיון דלא אמר לשם חטאתי אלמא בעיא ידים מוכיחות: **אלא ליימא רבא דאמר כרבי יהודה.** לכיון דהעמדנו אביי דלא כתנאי ומזכר בו נימא נמי דרבא כתנאי דמדרבי יהודה לא אמר גבי גט דוקא רבנן נמי לאו דוקא: ומשני אע"ג דלרבי יהודה לאו דוקא גבי גט לרבנן דוקא ולא מזכר בו רבא:

בא א מי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' מ סמג עשין קפו:

א) [עלי] אסור מפני שהוא יד לקרבן קתני. דמשמע דעלי הוי יד מעלית אסור אבל אי לא אמר עלי יד מיהא הוי וקשה לאביי דאמר כו': **אלא אימא טעמא דאמר** עלי הוא דאסור חבירו חבירו מותר. דאי אמר הרי הוא אסור לכ"ע ולאו דווקא שניהם אסורין כל אחד לדידיה לחודיה דהרי הוא עיקר הקדש קאמר: **והא מפני שהוא יד לקרבן.** כלומר אינו אלא יד בעלמא ואינו עיקר הקדש ואינו אסור אלא לזה ולא לכ"ע: **הרי זו חטאת הרי זו אשם.** בהמה מוקן עובדת לפניו אמר הרי זו חטאת לא אמר כלום משום דאין בהמה נדבה ולכך כי אמר חטאת ולא אמר חטאתי לא אמר ולא כלום דמשמע שמתנדב חטאת אלכך מוקן הוי ואף על גב דאמרינן לקמן ככר לפניו ואמר הרי זה קרבן אסור יש לומר דהתם משום דיוקא דאי אפשר לכבר לאיתו קרבן ומתכוין לומר לקרבן אבל הכא הוא סבור שיכול להתפיס חטאת

א) רש"י ד"ה דבריו קיימין הוא דאמר מעמאתי וכו' הוא אומר עלי ואמר עלי דבריו קיימין. נ"ב עי' שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' כ"ו נשאל על זה שהוא נגד המשנה דמגלה פ"א ובשקלים ומולין ה ע"ב דאין מעמאת נידר ונידב:

ה) רש"י ד"ה והא מפני וכו' ולא מלית אמרת הוא משמע לגדקה או להפקר הס"ד: **(ב)** ד"ה דבריו קיימין והוא: **(ג)** ד"ה אלא [ליתא] רבא וכו' כדמתרץ לעיל אלא כר' יהודה:

גמ' אם היה מחויב דבריו קיימין. עי' חולין מא ע"ב תד"ה והא לא:

הרי הוא עלי כו'. כגון שהיה ככר מונח לפניו ואמר נאמר מן הנשנות: **מפני שהוא** יד לקרבן. פי' למתפים בקרבן: **דדלמא הרי הוא דהפקר קאמר.** ואפי' יד גרידא לא הוי: **והא מפני שהוא** יד לקרבן קתני. ועל כרחיך אחרי הוא ואחרי זה קלי דעלי לא הוי יד אלא גורם להרי הוא שיהא להיות יד וכיון דקלי אחרי הוא ואחרי זה משמע דפשיעא ליה דיד לקרבן הוי וליכא לספוקי במידי אחריינא דהמקדיש קרבן או הרי זה לקרבן או הרי הוא הלכך המתפים בנשון זה דעתו נמי לקרבן ואפ"ה קתני עלי אלמא טעמא דקאמר עלי דאיכא הוכחה אבל גלא הוכחה לא הוי יד אע"ג דדעתיה אקרבן וליכא לספוקי במידי אחריני: **אלא אימא טעמא דאמר עלי.** דבגלא עלי נמי הוי יד אלא עלי הוא דמוכח דלאחכוו מותר אבל אמר הרי הוא דלמא הרי הוא הקדש קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי הכי הוא דהפקר קאמר ולא קאמר הרי הוא קרבן דמידי בכבר דלא חזי לקרבן: הרי **זו אשם לא אמר כלום.** שאין אדם מתנדב אשם ומידי בשפיכא אשם ולאו דאיכא אשם אמם בגידל ונידב הוא דתנן בשלהי כריתות פרק המביא ר"מ אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום והוא נקרא אשם חטיאים ותנן בפ"ב דמולין (דף מח:) הבוחט לשם אשם ולאו שחיטתו כשר דלאו גידל ונידב הוא לשם אשם תלוי שחיטתו פסולה ופירוקו לשם אשם אמם תלוי וריבא להתם דוקא ופיפא לא דוקא ולאו דוקא הכי קשיא דיוקא דריבא דתפיפא: **אע"פ שהוא** מחויב **חטאת לא אמר כלום.** ולא תלינן דלשם חטאתו קאמר כיון דלא אמר לשם חטאתי אלמא בעיא ידים מוכיחות: **אלא ליימא רבא דאמר כרבי יהודה.** לכיון דהעמדנו אביי דלא כתנאי ומזכר בו נימא נמי דרבא כתנאי דמדרבי יהודה לא אמר גבי גט דוקא רבנן נמי לאו דוקא: ומשני אע"ג דלרבי יהודה לאו דוקא גבי גט לרבנן דוקא ולא מזכר בו רבא:

בעי רב פפא יש יד לקדושין וכו'. אפי' ביד מוכיח קמיבעיא ליה מי אמרינן נהי דלא אתרבו להו ידות בהדיא גמרינן במה מצינו מנדרים לו אין יד ואפי' מוכיח דנדרים שהן נדרים בדבורה בעלמא חייבי משא"כ בקדושין שהן נדרים איזה מעשה כסף או שטר או ביאה: **דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ונתן לה שתי פרוטות ואמר לחברתה ואם מי אמרינן ואם נמי אמר לה לחברתה.** וכי אמרה דינתה לה הוא מקודשת דחברתה קבלה בשליחותה דהקי"ל בפ' האיש מקדש (קדושין דף נב.) דאשה נעשית שליח לחברתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה. אבל ליכא לפרושי בנותן פרוטה לזו ופרוטה לזו דודאי משמע דכה"ג ליכא לספוקי כלל בוותת חזאי ואפילו תמצא לומר אין יד לקידושין [קדושין] עצמן הן: **או דלמא ואם חזאי אמר לה לחברתה.** דאע"ג דלא משמע הכי ויד מוכיח הוא דוותת נמי קאמר כיון דאין יד לא מהני הכי הכן קידושין ואמרי' ותת חזאי קאמר: **והא מדאמר ליה רב פפא לאביי מי סבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים.** גבי קדושין בפ"ק דקידושין (דף ה:) מכלל דס"ל לרב פפא דיש יד לקידושין דמדלא מתמה אלא ביד שאינו מוכיח מכלל דמוכיח פשיטא ליה דהוי יד: **מגו מאי דס"ל אמר ליה לאביי.** דנהי דרב פפא מספקא ליה דדלמא אין יד לקדושין כלל מיהא לא מצי לאקשויי עלה דשמואל דדלמא מיהו ס"ל דיש יד אלא אקשי ליה דידיה דאפי' ס"ל דיש יד לקידושין יד שאינו מוכיח לא הוי יד דהכי שמעינן ליה לשמואל גבי נזיר. וא"ת ומאי קא מספקא ליה בקדושין מאי שנא מגיטין דלב"ע יש יד כדמוכח סוגיין לעיל [ה:] ולא פליגי אלא ביד שאינו מוכיח י"ל דשאני גט כיון דאיכא מעשה דהיינו נתינת הגט לידה הוי טפי מיד ועיקר מוכיח מקרי משא"כ בנעיין לחדתא הוא דיהב שתי פרוטות אבל לחברתה לא יהיב מידי: **בעי רב פפא יש יד לאשה וכו'.** כלומר אם תמצא לומר בקדושין אין יד לא איתקש לגמרי דאי אפשר דאיכא מעשה: **מכלל דאי אמר מהוי שדה כולה פאה הויא כולה פאה.** דודאי רב פפא בכה"ג קמבעיא ליה דבהיא דאיכא תיעורא דאי לא אפי' אח"ל אין יד לאשה פאה מעלייתא היא דודאי כיון דאיכא תיעור פאה בקמייתא מיבעיא ליה: **ה"ל פאה שדך.** מדלא כתוב פאה שבשדך: **או דלמא כי איתקש לכל מאחר הוא דאיתקש.** ואע"ג דקיי"ל (לקמן ז. כריתות כב:) אין היקש למחצה שאני פאה דלא כתיבא בהדיא ומדרשא אתיא הלכך איכא למימר דאין לה יד אפי' מוכיח: **כ"ש יד לנדקה או אין יד לנדקה.** פי' אם תמצא לומר דיש יד לפאה כיון דחמירא דבעל כרחיה חייביה רחמנא בעיקר פאה לנדקה מאי כך פירשו רבותי. ולא נראה לי דהא בעיקר לנדקה נמי בע"כ מחייב וכי תימא לא מחייב בכולה פאה נמי לא מחייב אלא בשעורא ולא שדה כולה לכך נראה דהני תרתי בעיי לאו בהדדי איתמר ולא שייכי כאם ת"ל: **או דלמא מאי והדין נפקותא בעלמא קאמר.** דאע"ג דיד מוכיח הוי וכי קאמר (או) דלמא אין יד בלל ואפי' מוכיח: **או דלמא כי איתקש לכל מאחר הוא דאיתקש.** ולא אמרינן אין היקש למחצה לנדקה נמי לא כתיבא בהדיא ומדרשא אתיא:

מעמ"ל

בעי רב פפא יש יד לקידושין. היכא דלא מפרש ממש מקודשת לי אלא ביד דקידושין קא מקדש לה כדקא מפרש מי הוי יד לקידושין ומקודשת או אין יד לקידושין ואינה מקודשת: **פשיטא.** כיון דאמר ותת נמי קידושין עצמן נינהו דבאותן קידושין דקידש לחברתה מקדש לה נמי וכה"ג לא הוי יד אלא קידושין גמורים נינהו: **או דלמא.** הא דאמר ותת ולא אמר משום דתהוי מקודשת קאמר לה אלא הכי קאמר לה ותת חזאי כלומר ותת פליגתא חזית דקדישנא לה: **והא אמר ליה רב פפא לאביי וכו'.** בפ"ק דקידושין (דף ה:) בהלכה קמייתא אמר שמואל נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו' ואמר ליה רב פפא לאביי למימרא דסבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים מדאמר ליה רב פפא הכי אליבא דשמואל דידים שאין מוכיחות כו': **מכלל דס"ל דיש יד לקידושין.** היכא דמוכיחות: **הדא מגו מאי דס"ל לשמואל קאמר ליה לאביי.** דהכי קאמר מי סבירא ליה לשמואל דיש יד לקידושין ואם תמצא לומר דיש להן יד מי בעינן ידים מוכיחות או לא: **לוגיא.** שדה כדאמרינן במס' [בכרכות] (דף ו.) וקיימי עלן כי סכנא לאוגיא כלומר כתלמיס לבקעה: **פאה מעלייתא היא.** האי שדה אחר דאמר והא נמי: **תלמוד לומר פאה שדך.** כלומר כולה שדך: **כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד.** כדאמרינן במתני': **או דלמא האי דאיתקש לכל מאחר.** דקאי עליה נמי בכל תתחר בקרבן אבל בכה"ג דאין ליה יד לא איתקש:

מעמ"ל

אבעי רב פפא יש יד לקידושין או לא היכי דמי אילימא דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ואמר לחבירתה ואת נמי פשיטא ליהיינו קידושין עצמן אלא כגון דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ואמר לה לחבירתה ואת מי אמרינן ואת נמי אמר לה לחבירתה ותפסי בה קידושין לחבירתה או דלמא ואת חזאי אמר לה לחבירתה ולא תפסי בה קידושין בחבירתה ומי מיבעי ליה לרב פפא והא מדאמר ליה רב פפא לאביי מי סבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים מכלל דסבירא ליה לרב פפא דיש יד לקידושין חדא מגו מאי דסבירא ליה לשמואל אמר ליה לאביי בעי רב פפא יש יד לפאה או אין יד לפאה היכי דמי אילימא דאמר הדין אוגיא ליהוי פאה והדין נמי ההיא פיאה מעלייתא היא כי קא מיבעיא ליה כגון דאמר והדין ולא אמר נמי מאי מכלל דכי אמר שדה כולה תיהוי פאה היא פאה אין והתניא מנין שאם רוצה לעשות כל שדהו פאה עושה ת"ל פאת שדך מי אמרינן כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להם יד אף פאה יש לה יד או דלמא כי איתקש לבל תאחר הוא דאיתקש והיכא איתקש דתניא

מעמ"ל

יש יד לקידושין. היכא דלא מפרש ממש מקודשת לי אלא ביד דקידושין קא מקדש לה כדקא מפרש מי הוי יד לקידושין ומקודשת או אין יד לקידושין ואינה מקודשת: **פשיטא.** כיון דאמר ותת נמי קידושין עצמן נינהו דבאותן קידושין דקידש לחברתה מקדש לה נמי וכה"ג לא הוי יד אלא קידושין גמורים נינהו: **או דלמא.** הא דאמר ותת ולא אמר משום דתהוי מקודשת קאמר לה אלא הכי קאמר לה ותת חזאי כלומר ותת פליגתא חזית דקדישנא לה: **והא אמר ליה רב פפא לאביי וכו'.** בפ"ק דקידושין (דף ה:) בהלכה קמייתא אמר שמואל נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו' ואמר ליה רב פפא לאביי למימרא דסבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים מדאמר ליה רב פפא הכי אליבא דשמואל דידים שאין מוכיחות כו': **מכלל דס"ל דיש יד לקידושין.** היכא דמוכיחות: **הדא מגו מאי דס"ל לשמואל קאמר ליה לאביי.** דהכי קאמר מי סבירא ליה לשמואל דיש יד לקידושין ואם תמצא לומר דיש להן יד מי בעינן ידים מוכיחות או לא: **לוגיא.** שדה כדאמרינן במס' [בכרכות] (דף ו.) וקיימי עלן כי סכנא לאוגיא כלומר כתלמיס לבקעה: **פאה מעלייתא היא.** האי שדה אחר דאמר והא נמי: **תלמוד לומר פאה שדך.** כלומר כולה שדך: **כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד.** כדאמרינן במתני': **או דלמא האי דאיתקש לכל מאחר.** דקאי עליה נמי בכל תתחר בקרבן אבל בכה"ג דאין ליה יד לא איתקש:

מעמ"ל

עין משפט נר מצוה

כב א ב מיי' פ"ד מהל' אישות הל' ב סמג עשין מח [טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף ט ע"ש]:
כג ג ד מיי' פ"כ מהל' מתנות עניים הל' יג:
כד ה מיי' שם הל' יא ושין בכ"מ:
ו מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הל' יג):

פירוש הרא"ש

יש יד לקידושין. מי יגלי מנדרים דנדרים ל' הקדש הן שמתפיס בדברים הנלוזים וקידושין נמי ל' הקדש כדאמרי' בקידושין (דף ב:) דלהכי קרי להו קדושין דאסר לה אכ"ש בהקדש הלכך מהני כהו יד בנדרים אי דילמא קדושין ונדרים תרי מילי נינהו ומהדם הוא בנדרים ולא יגלינן מנייהו ולא הוה יגלינן נזירות מנייהו אי לאו הקדש: **אלא** כגון **אמר** לה לאשה הרי **את** מקודשת **ואת.** מי אמרי' ותת נמי אמר לה לחברתה כו' לאו משום דמסקא לה אי מוכח למימר ותת נמי אי דלמא מוכח מסקא לה אי מוכח למימר ותת נמי אי דלמא אין יד לקידושין ע"כ מקודשת היא ומסתברא דמיירי כגון שנתן לראשונה אי פרוטות ואי יש יד אי הכי קבלה הראשונה ע"י שניה דאמרינן בקידושין אי אקדש חמש נשים בקבלה אחת מהן גם ע"י אלם דאם נתן גם לשניה פרוטה פשיטא דהוי כמו אם נמי: **והא** מדאמר ליה **רב פפא לאביי** דיי **סבר שמואל דידים** שאין מוכיחות הויין ידים. בפ"ק דקידושין (דף ה:)

מי הא דאמר שמואל הרי את מקודשת ולא אמר לי מקודשת: **הדא** מגו דסבירא ליה לשמואל כו'. מסרנו גרות שמוכר שמואל ורב פפא אינו מסכים לשום אחת מהן מאחר ליה לאביי דשמואל סבר יש יד לקידושין וגם ויכיח לא בעיא קאמר רב פפא לדידי אפי' ביש יד מספקא לי ומיהו בהא דאמר שמואל דלא בעיא מוכיח

את חזאי אמר לה. כלומר מהו את חזי, כלומר לא כיון לקדשה ולדבר אחר כיון (ראה"ה בשמו). **מדאמר ליה רב פפא אבאי.** בפ"ק דקידושין דאמר שמואל הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו', והיה מוקשה רב פפא דאע"ג דלא אמר לי אמר לי שמואל דהויה מקודשת, ותוספתא לימא קסבר שמואל דיש שאין מוכיחות הויין ידים, מכלל דסבירא ליה דידים המוכיחות הויין ידים, והא מילתא דידים המוכיחות נינהו, דהואיל והיה מקדש חברתה ואמר לאחרת ותת ואמן כסף וקבלתו יש כאן הוכחה שלקידושין

מוסף רש"י

את חזאי אמר לה. כלומר מהו לא כיון לקדשה ולדבר אחר כיון. **מדאמר ליה רב פפא אבאי.** בפ"ק דקידושין דאמר שמואל הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו', והיה מוקשה רב פפא דאע"ג דלא אמר לי אמר לי שמואל דהויה מקודשת, ותוספתא לימא קסבר שמואל דיש שאין מוכיחות הויין ידים, מכלל דסבירא ליה דידים המוכיחות הויין ידים, והא מילתא דידים המוכיחות נינהו, דהואיל והיה מקדש חברתה ואמר לאחרת ותת ואמן כסף וקבלתו יש כאן הוכחה שלקידושין

תוספות

יש יד לקידושין. תימה מהיכא תיתי יד לקידושין והלא נדרים לא ידענין יד אלא מדאתקוש נדרים לנזירות כדאמרי' לעיל וא"כ אמרינן היכא דגלי גלי לא גלי ועוד תנא דהא בסמוך בענין דפאה ולקדה לא מספקא ליה דלא משום דאיתקש לקרבנות וי"ל דקידושין נמי כיון דאסר לה אכ"ע בהקדש לכך מספקא לן דשמא יש יד לקידושין דלא הקדש מיהו אמתי קשה דלעיל אשכחן דפליגי ר' יהודה וחכמים בין שאין מוכיחות בגיטין דמשמע בע"ב יש יד לגיטין ואפילו אם מ"ל דגיטין וקידושין משום ויאלה והיתה לאיתקש לחוייב גם בקדושין ל' בעיא לן ולא איפשטא ויש לומר דודאי בגיטין לא פליגי בין דהא לשונות גמורים כתובים בתוך הגט וגם מגרש בלשון הוצין גמורין ומה שהסכיר לעיל דיש לו דוקא אלא כלומר אי בעינן דיבור מוכיח אי לא וא"ת דמדמה לעיל בפלוגתא דר' יהודה וחכמים בגיטין לגמרא דאביי ורבא דפליגי בנדרים בדיבור מוכיח אי לא ומ"ל דמ"מ מדמה שפיר כי היכי דפליגי ר' יהודה וחכמים בגיטין אי בעי שיהא מוכיח תתגרש הוא הלכך בנדרים דגלי קרא בהו ידות הוי פליגי ר' יהודה וחכמים בדיבור שאין מוכיחות אי מהני אי לא: **או דלמא ואת חזאי אמר לה.** פי' דאם אין יד ולכך אלינן לומר ותת חזאי אמר לה אחריך כל כך הוי"ל לומר או דלמא לא ומ"ל לאו אלא משום דאית ליה למיתלי במילתא אחריתי ואת חזאי קאמר הוה פשיטא ליה דיש יד לקידושין וי"ל דהא נ"י ידות לנדרים אע"ג דליכא למיתלי במידי אחרינא אפ"ה ה"מ דאין יד אי לאו דגלי קרא וע"כ האומר ככר זה עלי אבר זה לא הקדש כדאמר לעיל ליכא למיתלי במידי אחרינא [דאין] איכא למיתלי במידי אחרינא ה"כ לא הוה מהני כמ"ד דיש שאין מוכיחות גם הויין ידים וגם מודרני ממון שאני אוכל לך כשאמר שניסס לשמואל [דאין] תרוייהו אמר ודאי ל' אית לה למיתלי במידי אחרינא ואפ"ה לא הוה מועיל אי לאו דגלי קרא ידות וא"כ הוה ליה למימר אי דלמא אין יד ולכן ל' מהני אף כי ליכא למיתלי במידי אחרינא וכ"ע לומר דשמא כיון שאמר בפירוש לשון קדושין גמורין ולא יד לקידושין ולא דמי לידות דנדרים דמיירי ס"ל הוחכרה קודם לכן כלל (ובה) ניחא קושיא אחריתי שיש להקשות דמשמע הכ בעיא דאי יש יד לקידושין מהני אע"ג דיכא למיתלי בשם אחלה ואמאלי הוכיח סוף סוף יש לו יד לקידושין [דיש] אינו מוכיח אלא ודאי כ' פרישית דכיון שהוכיר קודם לכן לשון קדושין גמורין אפיר הוי יד מוכח ומיירי שאחת עשית שלוח לחברתה ומתן לה ס' פרוטות דאיכא שיעור קידושין למאיהן ובאלא היה מדבר עם הפנים כלל בעסקי קידושין דאם היה מדבר על עסקי קידושין א"כ היתה מקודשת אפי' בלא אמרו ואת. כתוס' אי המיירי שנתן לכל אחת פרוטה והקשה אמאי לא קאמר ל' דלמא שקולי לשם מתנה קאמר כדקאמר בחר הכי כה"ג גבי לקדה [ומי] דמשמע ליה ואת קאמר אחר מקודשת לי אאמר מיד וכ"ע: **חדא מגו מאי דס"ל לשמואל א"ל לאביי.** כלומר לדבריי של שמואל דמשמע דשיעור ליה דיש יד לקידושין ויש פפרים דגרסי הדא מאי דס"ל ליה לאביי לומר לאחד מן הדברים

כב א ב מיי' פ"ד מהל' אישות הל' ב סמג עשין מח [טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף ט ע"ש]:
כג ג ד מיי' פ"כ מהל' מתנות עניים הל' יג:
כד ה מיי' שם הל' יא ושין בכ"מ:
ו מיי' פי"ד מהל' מעה"ק הל' יג):

פירוש הרא"ש

יש יד לקידושין. מי יגלי מנדרים דנדרים ל' הקדש הן שמתפיס בדברים הנלוזים וקידושין נמי ל' הקדש כדאמרי' בקידושין (דף ב:) דלהכי קרי להו קדושין דאסר לה אכ"ע בהקדש הלכך מהני כהו יד בנדרים אי דילמא קדושין ונדרים תרי מילי נינהו ומהדם הוא בנדרים ולא יגלינן מנייהו ולא הוה יגלינן נזירות מנייהו אי לאו הקדש: **אלא** כגון **אמר** לה לאשה הרי **את** מקודשת **ואת.** מי אמרי' ותת נמי אמר לה לחברתה כו' לאו משום דמסקא לה אי מוכח למימר ותת נמי אי דלמא מוכח מסקא לן כהי מוכח נמי אי דלמא אין יד לקידושין הכא לא הוי יד דאמרי' לעיל גבי מודרני ממון כיון דמסקא לן אי מוכח לאסור הנאה אי לאסור דבור לא הוי יד אלא אלא ודאי פשיטא ליה מוכח טפי למימר ותת נמי אלכך אם יש יד לקידושין אי הוי יד לקידושין ומפרסין אין יד לקידושין ע"כ ויש ותת חזאי דאם אי אפשר לפרסו בענין אחר אפילו אין יד לקידושין ע"כ מקודשת היא ומסתברא דמיירי כגון שנתן לראשונה אי פרוטות ואי יש יד אי הכי קבלה הראשונה ע"י שניה דאמרינן בקידושין אי אקדש חמש נשים בקבלה אחת מהן גם ע"י אלם דאם נתן גם לשניה פרוטה פשיטא דהוי כמו אם נמי: **והא** מדאמר ליה **רב פפא לאביי** דיי **סבר שמואל דידים** שאין מוכיחות הויין ידים.

תורה אור השלם

1. ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט קציר לא תלקט: ויקרא יט ט

גליון הש"ם

בר"ן ד"ה מינו בו'. דהיינו נתינת הגט לידה. ק"ל דלפ"ז מאי פריכא מכלל דס"ל לר"פ יש יד והייט דמשמע דמוכיחות מהני כמ"ש הר"ן והא התם דיהיב לה ואיכא נתינה מעשה בחתת הוי יד ממו כגון דעיקרו מוכיח:

פי' הרא"ש (המשך)

קשיא לי מדתיה אדתיה: **אי דלמא לנפקותא.** לחומרות בית: **מבלל דכי אמר תהוי שדה כולה פאה הויא פאה.** דמשמע ליה דמייריי שלא נשאר לו עוד בשדה מדמסקפא לה ולמא דהדין לנפקותא קאמר אלמא שלא נשאר לו עוד בשדה לחומרות ביתו כ"ש דה דאי נשאר לו יותר לא הוה תלינן לנפקותא קאמר כיון שנשאר לו עוד בשדה לחומרות והוי כאילו אמר ותת נמי: **אוגיא.** עריגה בהכיא דפ"ק דברכות (דף ו.) קיימי עלן כי סכנא לאוגיא פי' כתלמיס סכיב העריגה וכמו אין עושין עוגות לגפנים פ"ק דמ"ק (דף ב.) וכן עג עוגה (לתבקוק) (תענית דף כג.): **מגין שאם רצה לעשות בל שדהו פאה שעורה.** אע"ג דכתיב לא תכלה דמשמע שכבר התחיל לקוצר ואמרה מוהה לא תכלה הפאה אבל אם יעבה כל שדהו פאה קודם שיתחיל לקצר לא קיימן ביה לא תכלה בירושלמי משני לה דגבי בירושלמי דפ"ק דפאה עד שלא קצר שכלא הראשונה לא נתחייבה שדהו בפאה משקצר שכלא הראשונה נתחייבה שדהו בפאה בקש

ו: ר"ן כל כנויי פרק ראשון נדרים רש"י מסורת הש"ס

בעי רב פפא יש יד לקדושין וכו'. אפי' ביד מוכיח קמיבעיא ליה מי אמרינן נהי דלא אתרבו להו ידות בהדיא גמרינן במה מצינו מנדרים לו אין יד ואפי' מוכיח דנדרים שהן נדרים בדבורה בעלמא חייבי משא"כ בקדושין שהן נדרים איזה מעשה כסף או שטר או ביאה: **דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ונתן לה שתי פרוטות ואמר לחברתה ואם מי אמרינן ואם נמי אמר לה לחברתה.** וכי אמרה דינתה לה הוא מקודשת דחברתה קבלה בשליחותה דהקי"ל בפ' האיש מקדש (קדושין דף נב.) דאשה נעשית שליח לחברתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה. אבל ליכא לפרושי בנותן פרוטה לזו ופרוטה לזו דודאי משמע דכה"ג ליכא לספוקי כלל בוותת חזאי ואפילו תמצא לומר אין יד לקידושין [קדושין] עצמן הן: **או דלמא ואם חזאי אמר לה לחברתה.** דאע"ג דלא משמע הכי ויד מוכיח הוא דוותת נמי קאמר כיון דאין יד לא מהני הכי הכן קידושין ואמרי' ותת חזאי קאמר: **והא מדאמר ליה רב פפא לאביי מי סבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים.** גבי קדושין בפ"ק דקידושין (דף ה:) מכלל דס"ל לרב פפא דיש יד לקידושין דמדלא מתמה אלא ביד שאינו מוכיח מכלל דמוכיח פשיטא ליה דהוי יד: **מגו מאי דס"ל אמר ליה לאביי.** דנהי דרב פפא מספקא ליה דדלמא אין יד לקדושין כלל מיהא לא מצי לאקשויי עלה דשמואל דדלמא מיהו ס"ל דיש יד אלא אקשי ליה דידיה דאפי' ס"ל דיש יד לקידושין יד שאינו מוכיח לא הוי יד דהכי שמעינן ליה לשמואל גבי נזיר. וא"ת ומאי קא מספקא ליה בקדושין מאי שנא מגיטין דלב"ע יש יד כדמוכח סוגיין לעיל [ה:] ולא פליגי אלא ביד שאינו מוכיח י"ל דשאני גט כיון דאיכא מעשה דהיינו נתינת הגט לידה הוי טפי מיד ועיקר מוכיח מקרי משא"כ בנעיין לחדתא הוא דיהב שתי פרוטות אבל לחברתה לא יהיב מידי: **בעי רב פפא יש יד לאשה וכו'.** כלומר אם תמצא לומר בקדושין אין יד לא איתקש לגמרי דאי אפשר דאיכא מעשה: **מכלל דאי אמר מהוי שדה כולה פאה הויא כולה פאה.** דודאי רב פפא בכה"ג קמבעיא ליה דבהיא דאיכא תיעורא דאי לא אפי' אח"ל אין יד לאשה פאה מעלייתא היא דודאי כיון דאיכא תיעור פאה בקמייתא מיבעיא ליה: **ה"ל פאה שדך.** דודאי כיון דאיכא תיעור פאה כי אמר והדין לגמרה נתכוון אלא ודאי כיון דאיכא תיעור פאה בקמייתא הוי כאילו אמר ותת נמי: **תלמוד לומר פאה שדך.** כלומר כולה שדך: **כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד.** כדאמרינן במתני': **או דלמא האי דאיתקש לכל מאחר.** דקאי עליה נמי בכל תתחר בקרבן אבל בכה"ג דאין ליה יד לא איתקש:

יש יד לקידושין. היכא דלא מפרש ממש מקודשת לי אלא ביד דקידושין קא מקדש לה כדקא מפרש מי הוי יד לקידושין ומקודשת או אין יד לקידושין ואינה מקודשת: **פשיטא.** כיון דאמר ותת נמי קידושין עצמן נינהו דבאותן קידושין דקידש לחברתה מקדש לה נמי וכה"ג לא הוי יד אלא קידושין גמורים נינהו: **או דלמא.** הא דאמר ותת ולא אמר משום דתהוי מקודשת קאמר לה אלא הכי קאמר לה ותת חזאי כלומר ותת פליגתא חזית דקדישנא לה: **והא אמר ליה רב פפא לאביי וכו'.** בפ"ק דקידושין (דף ה:) בהלכה קמייתא אמר שמואל נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו' ואמר ליה רב פפא לאביי למימרא דסבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים מדאמר ליה רב פפא הכי אליבא דשמואל דידים שאין מוכיחות כו': **מכלל דס"ל דיש יד לקידושין.** היכא דמוכיחות: **הדא מגו מאי דס"ל לשמואל קאמר ליה לאביי.** דהכי קאמר מי סבירא ליה לשמואל דיש יד לקידושין ואם תמצא לומר דיש להן יד מי בעינן ידים מוכיחות או לא: **לוגיא.** שדה כדאמרינן במס' [בכרכות] (דף ו.) וקיימי עלן כי סכנא לאוגיא כלומר כתלמיס לבקעה: **פאה מעלייתא היא.** האי שדה אחר דאמר והא נמי: **תלמוד לומר פאה שדך.** כלומר כולה שדך: **כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד.** כדאמרינן במתני': **או דלמא האי דאיתקש לכל מאחר.** דקאי עליה נמי בכל תתחר בקרבן אבל בכה"ג דאין ליה יד לא איתקש:

מעמ"ל

בעי רב פפא יש יד לקדושין וכו'. אפי' ביד מוכיח קמיבעיא ליה מי אמרינן נהי דלא אתרבו להו ידות בהדיא גמרינן במה מצינו מנדרים לו אין יד ואפי' מוכיח דנדרים שהן נדרים בדבורה בעלמא חייבי משא"כ בקדושין שהן נדרים איזה מעשה כסף או שטר או ביאה: **דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ונתן לה שתי פרוטות ואמר לחברתה ואם מי אמרינן ואם נמי אמר לה לחברתה.** וכי אמרה דינתה לה הוא מקודשת דחברתה קבלה בשליחותה דהקי"ל בפ' האיש מקדש (קדושין דף נב.) דאשה נעשית שליח לחברתה ואפילו במקום שנעשית לה צרה. אבל ליכא לפרושי בנותן פרוטה לזו ופרוטה לזו דודאי משמע דכה"ג ליכא לספוקי כלל בוותת חזאי ואפילו תמצא לומר אין יד לקידושין [קדושין] עצמן הן: **או דלמא ואם חזאי אמר לה לחברתה.** דאע"ג דלא משמע הכי ויד מוכיח הוא דוותת נמי קאמר כיון דאין יד לא מהני הכי הכן קידושין ואמרי' ותת חזאי קאמר: **והא מדאמר ליה רב פפא לאביי מי סבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים.** גבי קדושין בפ"ק דקידושין (דף ה:) מכלל דס"ל לרב פפא דיש יד לקידושין דמדלא מתמה אלא ביד שאינו מוכיח מכלל דמוכיח פשיטא ליה דהוי יד: **מגו מאי דס"ל אמר ליה לאביי.** דנהי דרב פפא מספקא ליה דדלמא אין יד לקדושין כלל מיהא לא מצי לאקשויי עלה דשמואל דדלמא מיהו ס"ל דיש יד אלא אקשי ליה דידיה דאפי' ס"ל דיש יד לקידושין יד שאינו מוכיח לא הוי יד דהכי שמעינן ליה לשמואל גבי נזיר. וא"ת ומאי קא מספקא ליה בקדושין מאי שנא מגיטין דלב"ע יש יד כדמוכח סוגיין לעיל [ה:] ולא פליגי אלא ביד שאינו מוכיח י"ל דשאני גט כיון דאיכא מעשה דהיינו נתינת הגט לידה הוי טפי מיד ועיקר מוכיח מקרי משא"כ בנעיין לחדתא הוא דיהב שתי פרוטות אבל לחברתה לא יהיב מידי: **בעי רב פפא יש יד לאשה וכו'.** כלומר אם תמצא לומר בקדושין אין יד לא איתקש לגמרי דאי אפשר דאיכא מעשה: **מכלל דאי אמר מהוי שדה כולה פאה הויא כולה פאה.** דודאי רב פפא בכה"ג קמבעיא ליה דבהיא דאיכא תיעורא דאי לא אפי' אח"ל אין יד לאשה פאה מעלייתא היא דודאי כיון דאיכא תיעור פאה בקמייתא מיבעיא ליה: **ה"ל פאה שדך.** דודאי כיון דאיכא תיעור פאה כי אמר והדין לגמרה נתכוון אלא ודאי כיון דאיכא תיעור פאה בקמייתא הוי כאילו אמר ותת נמי: **תלמוד לומר פאה שדך.** כלומר כולה שדך: **כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד.** כדאמרינן במתני': **או דלמא האי דאיתקש לכל מאחר.** דקאי עליה נמי בכל תתחר בקרבן אבל בכה"ג דאין ליה יד לא איתקש: **דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ונתן לה פאה.** דלמא מפרש ממש מקודשת לי אלא ביד דקידושין קא מקדש לה כדקא מפרש מי הוי יד לקידושין ומקודשת או אין יד לקידושין ואינה מקודשת: **פשיטא.** כיון דאמר ותת נמי קידושין עצמן נינהו דבאותן קידושין דקידש לחברתה מקדש לה נמי וכה"ג לא הוי יד אלא קידושין גמורים נינהו: **או דלמא.** הא דאמר ותת ולא אמר משום דתהוי מקודשת קאמר לה אלא הכי קאמר לה ותת חזאי כלומר ותת פליגתא חזית דקדישנא לה: **והא אמר ליה רב פפא לאביי וכו'.** בפ"ק דקידושין (דף ה:) בהלכה קמייתא אמר שמואל נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו' ואמר ליה רב פפא לאביי למימרא דסבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים מדאמר ליה רב פפא הכי אליבא דשמואל דידים שאין מוכיחות כו': **מכלל דס"ל דיש יד לקידושין.** היכא דמוכיחות: **הדא מגו מאי דס"ל לשמואל קאמר ליה לאביי.** דהכי קאמר מי סבירא ליה לשמואל דיש יד לקידושין ואם תמצא לומר דיש להן יד מי בעינן ידים מוכיחות או לא: **לוגיא.** שדה כדאמרינן במס' [בכרכות] (דף ו.) וקיימי עלן כי סכנא לאוגיא כלומר כתלמיס לבקעה: **פאה מעלייתא היא.** האי שדה אחר דאמר והא נמי: **תלמוד לומר פאה שדך.** כלומר כולה שדך: **כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד.** כדאמרינן במתני': **או דלמא האי דאיתקש לכל מאחר.** דקאי עליה נמי בכל תתחר בקרבן אבל בכה"ג דאין ליה יד לא איתקש: **אבעי רב פפא יש יד לקידושין או לא היכי דמי אילימא דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ואמר לחבירתה ואת נמי פשיטא ליהיינו קידושין עצמן אלא כגון דאמר לה לאשה הרי את מקודשת לי ואמר לה לחבירתה ואת מי אמרינן ואת נמי אמר לה לחבירתה ותפסי בה קידושין לחבירתה או דלמא ואת חזאי אמר לה לחבירתה ולא תפסי בה קידושין בחבירתה ומי מיבעי ליה לרב פפא והא מדאמר ליה רב פפא לאביי מי סבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים מכלל דסבירא ליה לרב פפא דיש יד לקידושין חדא מגו מאי דסבירא ליה לשמואל אמר ליה לאביי בעי רב פפא יש יד לפאה או אין יד לפאה היכי דמי אילימא דאמר הדין אוגיא ליהוי פאה והדין נמי ההיא פיאה מעלייתא היא כי קא מיבעיא ליה כגון דאמר והדין ולא אמר נמי מאי מכלל דכי אמר שדה כולה תיהוי פאה היא פאה אין והתניא מנין שאם רוצה לעשות כל שדהו פאה עושה ת"ל פאת שדך מי אמרינן כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להם יד אף פאה יש לה יד או דלמא כי איתקש לבל תאחר הוא דאיתקש והיכא איתקש דתניא**

מעמ"ל

יש יד לקידושין. היכא דלא מפרש ממש מקודשת לי אלא ביד דקידושין קא מקדש לה כדקא מפרש מי הוי יד לקידושין ומקודשת או אין יד לקידושין ואינה מקודשת: **פשיטא.** כיון דאמר ותת נמי קידושין עצמן נינהו דבאותן קידושין דקידש לחברתה מקדש לה נמי וכה"ג לא הוי יד אלא קידושין גמורים נינהו: **או דלמא.** הא דאמר ותת ולא אמר משום דתהוי מקודשת קאמר לה אלא הכי קאמר לה ותת חזאי כלומר ותת פליגתא חזית דקדישנא לה: **והא אמר ליה רב פפא לאביי וכו'.** בפ"ק דקידושין (דף ה:) בהלכה קמייתא אמר שמואל נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו' ואמר ליה רב פפא לאביי למימרא דסבר שמואל דידים שאין מוכיחות הויין ידים מדאמר ליה רב פפא הכי אליבא דשמואל דידים שאין מוכיחות כו': **מכלל דס"ל דיש יד לקידושין.** היכא דמוכיחות: **הדא מגו מאי דס"ל לשמואל קאמר ליה לאביי.** דהכי קאמר מי סבירא ליה לשמואל דיש יד לקידושין ואם תמצא לומר דיש להן יד מי בעינן ידים מוכיחות או לא: **לוגיא.** שדה כדאמרינן במס' [בכרכות] (דף ו.) וקיימי עלן כי סכנא לאוגיא כלומר כתלמיס לבקעה: **פאה מעלייתא היא.** האי שדה אחר דאמר והא נמי: **תלמוד לומר פאה שדך.** כלומר כולה שדך: **כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד.** כדאמרינן במתני': **או דלמא האי דאיתקש לכל מאחר.** דקאי עליה נמי בכל תתחר בקרבן אבל בכה"ג דאין ליה יד לא איתקש:

מעמ"ל

מעמך. כי דרוש ידרשנו ה' אלהיך מעמך: **לנפקותא בעלמא.** כלומר והדין זוז אחר ליהוי לי להולאה ודבורא הוא דלא אסקיה דלא גמר דיבורו (ב) דאמר עלי לנפקותא: **דכפיב כפיך.** כאשר דברת בפיך (ג) יצא מפי לדקה (ישעיה מה): **או דלמא שאני לדקה.** להכי (ד)אית לה יד דלא חזיא אלא לעניים אבל הפקר דהא נמי אפי' לעשירים חזי מי אמרת דיש להן יד: **יש יד לבית הכסא.** היכא דלא אמר בפירוש דלהוי בית הכסא מי הוי הזמנה ואסור להתפלל בו: **מדא מגו מדא קא מיבעיא ליה.** מגו דקא מיבעיא ליה אי זימון מועיל בעי נמי אי אית ליה יד או לא: (ה)**מנודה אני לך.** (ו)כלומר כמנודה שאסור להנאותו כך אהא אסור ליהנות ממך: **ר' עקיבא היה** (ז)**מוכך בזה להחמיר.** כאדם שמתחכך אילך ואילך כך איהו לא בריר ליה שיהא ודאי אסור: **לענין מלקות.** שאם עבר אינו לוקה כל כך ודאי לא היה מחמיר: **בנדינא ממך.** דמשמע בפירוש אהא מנודה לך דהיינו ודאי לגולי עלמא אסור: שמתא אינו כל כך כגידוי: קסבר

[1]מעמך (ו)זה לקט שכחה ופאה (ז)[2]יש יד לצדקה או אין יד לצדקה היכי דמי אילימא דאמר הדין זוזא לצדקה והדין נמי ההוא צדקה עצמה היא אלא כגון דאמר הדין ולא אמר נמי מאי הדין נמי צדקה קאמר או דלמא [מאי] והדין (נמי) לנפקותא בעלמא קאמר ודבורא הוא דלא אסקיה מי אמרינן כיון דאיתקש לקרבנות דכתיב [2]בפיך (ז)זו צדקה מה קרבנות יש להן יד (ח)אף צדקה יש לה יד או דלמא לבל תאחר הוא דאיתקש (ט)יש יד להפקר או דלמא אין יד להפקר היינו צדקה אם תמצא לומר קאמר אם תמצא לומר יש יד לצדקה (י)דאין היקש למחצה הפקר מי אמרינן היינו צדקה או דלמא שאני צדקה דצדקה לא חזיא אלא לעניים אבל הפקר [3]בין לעניים בין לעשירים בעי רבינא יש יד לבית הכסא או לא היכי דמי אילימא דאמר הדין ביתא ליהוי בית הכסא והדין נמי ההוא בית הכסא נמי הוה אלא כגון דאמר והדין ולא אמר נמי מאי הדין דאמר והדין נמי בית הכסא או דלמא מאי והדין לתשמישא בעלמא קאמר מכלל דפשיטא ליה לרבינא דיש זימון לבית הכסא והא מיבעיא ליה לרבינא (י)הזמינו לבית הכסא מהו [א] (י)הזמינו לבית המרחץ מהו זימון מועיל או אין זימון מועיל רבינא חדא מגו חדא קמיבעיא ליה זימון מועיל או אין זימון מועיל את"ל (יא)יש זימון יש יד או אין יד (ט) (יב)תיבעי ליה: מנודה אני לך וכו': אמר אביי מודה ר"ע לענין מלקות שאינו לוקה דאם כן ניתני ר' עקיבא מחמיר אמר רב פפא בנדינא מינך דכולי עלמא לא פליגי דאסור משמתנא מינך לכולי עלמא שרי פליגי במאי פליגי במנודה

אח"ל יש יד לנדקה. משום דכיון דאתקש אע"ג דלא כתיבא בהדיא אין היקש למחצה: **הפקר מאי מי אמרינן דיינו לדקה או לא.** והאי דלא מספקא לן אי יש יד לשנועה או לא משום דבהדיא איתקוש כי ידור נדר או השבע שבועה (ז) והיינו דתנן (לקמן ט.) כנדרי רשעים נדר בנזיר בקרבן ובשבועה אלמא יש יד לשבועה: **יש יד לבית הכסא.** שיהא אסור לקרות בו ק"ש: **מדא מגו מדא קמיבעיא ליה.** כלומר אם"ל יש זמון יש יד או אין יד: ולענין הלכה. בקדושין נקיטינן לחומרא דיש יד לכיון דבעיין לא אפשיטא הוה ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא. ובפאה ולדקה כתב הרשב"א ז"ל נמי דאזלינן לחומרא כיון דסלקו בתיקו וכן כתב הרמב"ן ז"ל בהלכותיו דבעיין לנדקה לא אפשיטא בהדיא וסוגיין דיש יד לנדקה וקיימא לן נמי דכל תיקו דאיסורא לחומרא ומאי דאמר ז"ל דסוגיין (יג)דיש יד לנדקה היינו משום דקאמרינן אם ממנא לומר יש יד לנדקה וזה אפשר הוא על דרך הרמב"ם ז"ל שפוסק בכל מקום כאם ממנא לומר. אבל כמאי דקאמר דקיימא לן נמי דכל תיקו דאיסורא לחומרא ונראה שהסכים גם כן לזה הרשב"א ז"ל ותמהני עליהן שהרי סוגיא הרי הוא ספק ממון דאזלינן היה לקולא לנתבע מדמקשינן התם אמתני' דגר שנתגייר והיה לו פרה נשחטת וכו' תנן ספק ממון פטור אלמא ספיקא לקולא ורמינהו חורי גמלים שבתוך הקמה וכו' ואינטריך לשנויי הכא פרה בחזקת פטורא קיימא קמה בחזקת חיוב קיימא אלמא טעמא דבחזקת חיוב קיימא הא לאו הכי ספק פטור ואם איתא דספק ממון עניים הוה ליה ספיקא דאיסורא לחומרא ספק ממונא לקולא ואם איתא דספק עניים מקרי ספק איסורא בההוא פירוקא גופה הוה מצי לשנויי ליה הא דאקשי מחורי גמלים אמתני'. ועוד דאמרינן התם בפ"ק דיומא (דף ח:) תנן התם הנחתומין לא חייבו אותם להפרים אלא כדי תרומת מעשר וחלה ואקשינן בשלמא תרומה גדולה דתניא וכו' מעשר ראשון ומעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה כלומר דליכא ספיקא דאיסורא אלא דממונא וממונא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא מעשר שני נפקוה ונקוה ומיכלוה בירושלים ואם איתא דספק עניים ספיקא דאיסורא הוא כי היכי דקאשי ליה מעשר שני תקשי ליה מעשר עני אלא ודאי ספיקא דממון עניים לא מקרי ספיקא דאיסורא אלא ספיקא דממונא ולקולא ולפיכך איני מתמוה בדבריהם ז"ל בזה. ובני הפקר אין בספק דהוה ליה ספיקא [דממון] ולקולא ואין יד. וכן נמי גבי בית הכסא דאפי' אם ממנא לומר זימון מועיל לא מהני אלא מדרבנן והוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא: (יב)**מנודה אני לך ר' עקיבא מוכך בזה להחמיר.** מוכך כאדם שהוא מסופק בדבר ומתחכך בעצמו מפני שאינו יכול לברר. אי נמי מלשון מיך [איוב יב] כלומר שהיה מטעים לאחר להחמיר: **מודה היה ר"ע לענין מלקות שאינו לוקה.** דהא מספיקא הוא שהיה מחמיר ולא שהיה הדבר ברור לו. ומיהו שמעינן (יא)דידות נמי למלקות איתרבו דאי לא מאי מודה ר"ע פשיטא: **נדינא מינך דכ"ע אסור.** כלומר אסור ולוקה. ומיהו דוקא דאמר שאני אוכל לך כדאמר שמואל לעיל (דף ד:) גבי מופרשני מרוחקני בכולן עד שיאמר שאני אוכל לך וכו' ובנדינא נמי דבאותייהו שהוא לשון הרחקה: **משמיתנא מינך דכ"ע שרי.** דאפילו אמר שאני אוכל לך איסורא נמי ליכא שאין זה לשון נדר אלא לשון שמתא. והיינו נמי דבעובדא דההוא גברא [ע"ג] דאמר משמיתנא מנכסי אמרינן ופליגא דרב מסדא אע"ג דמנכסי הוי מוכיח [כאילו אמר] שאני אוכל לך: **כמאי פליגי כמנודה [אני לך].** כלומר ואמר נמי שאני אוכל לך. דהאי ליתנא דמנודה משמע הכי ומשמע הכי ר"ע סבר ליתנא דנדוי הוא כלומר שאף הוא לשון ריחוק והבדל כמופרשני מרוחקני כדמתרגמינן והדוה בנדתה [ויקרא עו] וסאובתה ברחוקה הלכך אסור ורבנן סברי ליתנא דמשמתא הוא שלשון בני אדם לאמרו על נדוי בלבד: (יג)**אלמא קסבר כמשמתנא פליגי.** דסבירא ליה דטעמא דר"ע דכיון דשוי נפשיה בהדיה כמשומת לאסור בא שכן פורשין מן המשומת והמנודה: **ולענין הלכה** לא קיימא לן כר' עקיבא מדאמרינן בלית דחש לה ועוד דקיימא לן הלכה כר' עקיבא מחבירו [עירובין מו:] ולא מחביריו. הלכך נדינא ממך שאני אוכל לך אסור ולוקה. נדינא מינך בלאוד שרי. מנודה אני לך שאני אוכל לך נמי שרי ואין לריך לומר משמתנא מינך שאני אוכל לך. וכן פסק הרמב"ן ז"ל בהלכותיו ולא נתברר זה דברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ח מהל' נדרים: ירושלמי [פ"א ה"א] ר' עקיבא היה מוכך בזה להחמיר ליסר את כל נכסיו כמה דתימר יחרם כל רכושו והוא יבדל וכו' [עזרא י] מה עבדין ליה רבנן חומר הוא בנדוי ב"ד. ומסתברא לי דהך ירושלמי לא שייך כלל בהדי גמרא דילן טעמא דירושלמי הוא לומר שכיון שעשה עצמו כמנודה אסור וגמרא דילן משום הרחקה אתיא לה ולא משום נדוי ודאי לא תימא הכי היכי אמרינן משמיתנא מינך לר"ע שרי אלא ודאי כדאמרן. מיהו כתב הרב ר' ברוך בר שמואל בפירושיו דאמה שמעינן בהדיא דמנודה שנדוהו ב"ד אסור ליהנות מנכסיו אבל נהנו הדיוט מותר והיינו עובדא דהאי דאמר משמיתנא מנכסיה דשרייה רב אסדא. ואין דין זה ממוור דהא קיימא לן בפרק ואלו מגלחין (מ"ק דף טו:) מנודה שונה ושונין לו נשכר ונשכרין עמו אלמא אין נכסיו אסורין אלא ודאי חרם של ב"ד הגדול שאני דאליס טפי אבל בחרם ב"ד בעלמא לא מיתסרי נכסייהו: נדהו

[1] מעמך (ו) זה לקט שכחה ופאה (ז) [2] יש יד לצדקה. מקשה אם אין יד לצדקה היכי דמי אילימא דאמר הדין זוזא לצדקה והדין נמי ההוא צדקה עצמה היא אלא כגון דאמר הדין ולא אמר נמי מאי הדין נמי צדקה קאמר דלמא [מאי] והדין (נמי) לנפקותא בעלמא קאמר ודבורא הוא דלא אסקיה מי אמרינן כיון דאיתקש לקרבנות דכתיב בפיך (ז) זו צדקה מה קרבנות יש להן יד (ח) אף צדקה יש לה יד או דלמא לבל תאחר הוא דאיתקש (ט) יש יד להפקר או דלמא אין יד להפקר היינו צדקה אם תמצא לומר קאמר אם תמצא לומר יש יד לצדקה (י) דאין היקש למחצה הפקר מי אמרינן היינו צדקה או דלמא שאני צדקה דצדקה לא חזיא אלא לעניים אבל הפקר [3] בין לעניים בין לעשירים בעי רבינא יש יד לבית הכסא. מדלא אמר בפירוש דלהוי בית הכסא מי הוי הזמנה ואסור להתפלל בו: **מדא מגו מדא קא מיבעיא ליה.** מגו דקא מיבעיא ליה אי זימון מועיל בעי נמי אי אית ליה יד או לא: (ה) **מנודה אני לך.** (ו) כלומר כמנודה שאסור להנאותו כך אהא אסור ליהנות ממך: **ר' עקיבא היה** (ז) **מוכך בזה להחמיר.** כאדם שמתחכך אילך ואילך כך איהו לא בריר ליה שיהא ודאי אסור: **לענין מלקות.** שאם עבר אינו לוקה כל כך ודאי לא היה מחמיר: **בנדינא ממך.** דמשמע בפירוש אהא מנודה לך דהיינו ודאי לגולי עלמא אסור: שמתא אינו כל כך כגידוי:

מוסף רש"י

מעמך זה לקט שכחה ופאה. שהן תלוין אל עני דמתיר ביה (שמות כג) את העני עמך (ר"ה ה:). בנדינא מינך. דהכי הוא כאילו אמר הריני נטול מעליך אלא אהנה מאלך ויהיה מוכיחות הן שזה לא לומר (ראה"ה בשחה). משמתנא מינך לכולי עלמא שרי. לאתנויי מיניה שאין זה לשון איסור הנאה אלא לשון שמתא, ואע"פ שהוא מעין מנודה אני לך (שם). במאי פליגי. ר' עקיבא ורבנן בשמתא (שם).

תוספות

הפקר היינו צדקה. דקתם מפקיר בשביל שיהנו בה עניים ומסיק מ"מ הפקר הוי לעניים ולעשירים: **ואם תמצא** לומר דאין היקש למחצה. וא"ת שפיר קאמר דאין היקש למחצה מיבעיא ליה גבי ולדקה י"ל דשאני הכא דסגלה הוא אלא לעשות היקיש אלא לענין בל תאחר הכתוב שם שהרי כמה דברים הכתובים באותו פסוק שאלוקים זה מזה בכמה ענינים ולא נכתב שם אלא לענין בל תאחר: יש יד לבית הכסא. ה"נ לא מספקא ליה דאורייתא אלא מומרא בעלמא מדרבנן מספקא ליה אם אתמירו לענין לאסור כך לדבר ק"ש כיון דביה"כ [שאמרו] שאין בו אותה (אי נמי) כיון דיש זימון כדמסיק אם כן תאסור ע"י דבור בעלמא כמו אינך הפקר ולדקה דמ"מ מדרבנן מיבעיא ליה דהא לא איתקש: מכלל דיש זימון. כאן משמע דאפי' בדיבור בעלמא בעינ ליה דשמא יש זימון ובשבת מוכח דגם בעשיה מבעיא [דשמא] אין זימון ומוקי התם בחדתי שבנאו לכך וכן האמת והכעיא הוא כיון בדבור כיון במעשה: **הזמינו לבית הכסא הזמינו לבית המרחץ מהו.** בשבת (פ"א דף י) פ"ה ול"ג למרחץ דקמייתי התם בעינ דרבינא הזמינו לבית הכסא וקאמר התם מאי לאו ה"ה למרחץ מיהו יש לשנויי דברים ליה הכא אע"ג דרבינא לא הזכיר בבעינ רק בית הכסא כדמוכח

כה א מיי' פ"ח מהל' מתנות עניים הל' ג טוש"ע י"ד סימן רנח סעי' ב:

כו ב מיי' פ"ב מהלכות נדרים הל' עז טוש"ע ח"מ סי' רעב סעי' ח: [ג מיי' שם הל' עו טוש"ע שם סעי' ה:]

כז ד ה מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ג טוש"ע א"ח סי' פג סעי' ג: